

การจัดการสังคมในยุค New Normal Social management in the New Normal era

อำนาจ ทาปิน, พระครูโกวิทบุญเขต และพิมพ์พร แสนคำหล้า

Amnaj Thapin, Phrakhru Kowitbunkhet, Pimphorn Saenkhama

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดท่านา จังหวัดตาก

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Buddhachinaraj Buddhist College Wat Tana Tak Unit

¹E-mail : amnajnrms@gmail.com

Received 3 February 2021; Revised 17 March 2021; Accepted 23 March 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาสังคม (Social) ในปัจจุบันที่เปรียบเสมือนองค์กรในรูปแบบลักษณะสังคมระบบเปิด (Open society) เพราะองค์กรสังคมต้องถูกกำกับโดยสภาพแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมภายนอก (External environment) จากกระบวนการพัฒนารูปแบบของระบบและกลไกการพัฒนา บนพื้นฐานของสภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน (Competitive environment) ของกลุ่มอำนาจนิยมและทุนนิยม ที่มีการพัฒนารูปแบบและนวัตกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสำคัญ เพื่อสร้างความยิ่งใหญ่และการเป็นผู้นำสมัยใหม่ (Modernity) ในการพัฒนา ด้วยเหตุนี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อทุก ๆ สังคม ทั้งทางบวกและทางลบ ส่งผลให้สังคมต้องสร้างและพัฒนารูปแบบสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) บนพื้นฐานของสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (A lifelong learning society) ในการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงต่อสภาพการณ์และสภาพแวดล้อมที่กดดัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งส่งผลโดยตรงต่อวิถีชีวิตของประชากรในสังคม พัฒนาสู่ความเป็นสังคมแห่งคุณค่า (Value Society) บนฐานการมีส่วนร่วมของสังคมยุค New Normal ปัจจุบัน

คำสำคัญ: การจัดการสังคม

Abstract

Society today is like an organization in the form of an open society. Because social organizations inevitably have to be governed by the environment. Especially in the external environment From the development process, the system model and the development mechanism On the basis of the competitive environment Of power and capitalism With the development of patterns and innovations in science and information technology To create greatness and modern leadership in development, it is therefore a critical factor that affects every society both positively and negatively. As a result, society has to create and develop a

learning society model. On the basis of a lifelong learning society In adapting and changing to stressful situations and environments And in particular, it directly affects the way of life of the population in society. Developed to be a Value Society based on the participation of the present New Normal society.

Keywords: Social management

บทนำ

รูปแบบของสังคมถูกกำหนดด้วยวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ศาสนา วิถีชีวิต ฯ ตามสภาพการณ์ของสังคมนั้นๆ มาหลายยุคหลายสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ ในแต่ละสังคมจึงมีอัตลักษณ์ที่ต่างกันอย่างบนพื้นฐานของสภาพแวดล้อมที่ต่างกันอย่างนั้นเอง โดยหลักการสภาพแวดล้อมมีผลสำคัญต่อการจัดการองค์กร (Organization management) ทั้งสภาพแวดล้อมภายใน (Internal environment) และสภาพแวดล้อมภายนอก (External environment) ซึ่งอยู่ในระบบสังคมโลก (Global society) ที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน

สังคม (Social) ในปัจจุบันที่เปรียบเสมือนองค์กรในรูปแบบลักษณะสังคมระบบเปิด (Open society) เพราะองค์กรสังคมต้องถูกกำกับโดยสภาพแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมภายนอก (External environment) จากกระบวนการพัฒนารูปแบบของระบบและกลไกการพัฒนา บนพื้นฐานของสภาพแวดล้อมการแข่งขัน (Competitive environment) ของกลุ่มอำนาจนิยมและทุนนิยม ที่มีการพัฒนารูปแบบและนวัตกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสำคัญ เพื่อสร้างความยิ่งใหญ่และการเป็นผู้นำสมัยใหม่ (Modernity) ในการพัฒนา ด้วยเหตุนี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อทุกๆ สังคม ทั้งทางบวกและทางลบ ส่งผลให้สังคมต้องสร้างและพัฒนารูปแบบสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) บนพื้นฐานของสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (A lifelong learning society) พัฒนาสู่สังคมปฏิบัติการเรียนรู้ (Social learning practice) ในการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงต่อสภาพการณ์และสภาพแวดล้อมที่กดดัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งส่งผลโดยตรงต่อวิถีชีวิตของประชากรในสังคม พัฒนาสู่ความเป็นสังคมแห่งคุณค่า (Value Society) บนฐานการมีส่วนร่วมของสังคมยุค New Normal ปัจจุบัน

ในบทความนี้ สภาพการณ์และสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมจนกลายเป็นสังคมยุคใหม่ที่เรียกว่า “สังคมยุค New Normal” ผู้เขียนมุ่งหมายถึง สองประเด็นหลัก คือ ประเด็นแรก การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (Covid - 19) ที่มีการแพร่ระบาดอยู่ตลอดเวลาทั้งในประเทศและนอกประเทศ ถึงแม้จะมีการผลิตวัคซีนและฉีดวัคซีนก็ไม่สามารถจะการันตีได้ว่าจะไม่มีการแพร่เชื้ออีก ประเด็นที่สอง สังคมดิจิทัล (Digital society) ที่เป็นภาพรวมของการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มาเป็นส่วนประกอบสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและประเทศ ในโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งทั้งสองประเด็นนี้ ผู้เขียนเห็นว่า ส่งผลกระทบต่อสังคมในภาพรวมทั้งหมดในทุกๆ สังคม ทั้งระดับโลก และระดับประเทศ ทั่วทุกมุมโลก โดยเฉพาะสังคมไทย จนกลายเป็นส่วนประกอบหนึ่งในบริบทของสังคมในยุค New Normal ปัจจุบัน และมีผลโดยตรงต่อสังคมในการที่จะสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการสังคม (Social management) ให้สังคมเกิดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อปรับตัวต่อสภาพการณ์และสภาพแวดล้อมที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

New normal คืออะไร

New normal เป็นวลีและเป็นสำนวน ซึ่ง Oxford dictionary ได้ให้คำนิยามว่า “A previously unfamiliar or atypical situation that has become standard, usual, or expected.” หมายถึง สถานการณ์หรือปรากฏการณ์ ที่แต่เดิมเป็นสิ่งที่ไม่ปกติ ผู้คนไม่คุ้นเคย ไม่ใช่มาตรฐาน ต่อมา มีเหตุหรือเกิดวิกฤติบางอย่าง จึงมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้สถานการณ์หรือปรากฏการณ์นั้นกลายเป็นสิ่งที่ปกติและเป็นมาตรฐาน กรรมการได้ให้ความเห็นว่าคำจำกัดความของคำว่า New normal เป็นพลวัตและคำนี้มีที่ใช้ในหลายบริบท ไม่ใช่เฉพาะในทางธุรกิจหรือวิถีชีวิตเท่านั้น จึงเป็นการยากที่จะหาคำกลางๆที่จะใช้ได้ในทุกบริบท จึงมีข้อสรุปร่วมกันว่า ควรจะเขียนคำนี้ทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “นิวนอร์มัล” จะสื่อความหมายได้ดีกว่า อย่างไรก็ตามคณะกรรมการบัญญัติศัพท์นิเทศศาสตร์ได้บัญญัติคำนี้ไว้แล้วว่า ความปกติใหม่, ฐานวิถีชีวิตใหม่ (ราชบัณฑิตยสภา, 2563)

New Normal ในทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง อัตราการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจแบบเดิมๆ จนสามารถเติบโตได้ในระยะหนึ่ง แต่เมื่อเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ ระบบจะปรับตัว เปลี่ยนแปลง จนทำให้สภาพทางเศรษฐกิจกลับมาฟื้นตัวได้อีก จนกลายเป็นวงจรปกติ (Bill Gross, 2008)

จากความหมายของ New Normal ผู้เขียนสรุปได้ว่า “เป็นการดำเนินชีวิตแบบใหม่ ในสังคมเก่า บนพื้นฐานของการปรับตัวภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง” ในสังคมยุค New Normal

1. การดำเนินชีวิตแบบใหม่ วิถีชีวิตใหม่ ต้องใส่ใจสุขภาพอนามัย ต้องเว้นระยะห่าง ต้องหมั่นล้างมือบ่อยๆ ต้องใช้แอปพลิเคชัน ต้องสแกนคิวอาร์โค้ด จนเกิดมีปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตมากขึ้น นอกจากอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยภาพรวม

2. ในสังคมเก่า ลักษณะการอยู่ร่วมกันบนโลกใบเดิม ภายใต้โครงสร้างทางสังคมเดิมในระดับครอบครัว ชุมชน องค์กร เมือง ประเทศ และโลก ในรูปแบบของการติดต่อสื่อสารกันแบบไร้พรมแดน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และรูปแบบของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce)

3. มีการปรับตัว พัฒนารูปแบบและระบบกลไกในการจัดการสังคมยุค New Normal ภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีความกดดันและเปลี่ยนแปลง ด้วยกระบวนการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมทางสังคม ให้สังคมสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้และการจัดการตนเองบนพื้นฐานต้นทุนที่มีอยู่ของสังคม

แนวคิดการจัดการสังคม

สังคม (Social) ในปัจจุบันมีรูปแบบลักษณะของสังคมแบบระบบเปิด (Open society) เพราะถูกกำกับและต้องอาศัยสภาพแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถึงแม้จะเป็นสังคมแบบพหุนิยม (Pluralism) ที่มีความหลากหลายของกลุ่มคนก็ตาม สภาพแวดล้อม (Environment) ล้วนส่งผลต่อสังคมนั้น ๆ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ไม่ทางบวกที่ส่งผลดีหรือทางลบที่ส่งผลเสีย การจัดการสังคม (Social management) จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการปรับตัวเพื่อเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ของความไร้ระเบียบและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป เพื่อวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงให้สามารถรับรู้ได้อย่างทันทั่วทั้ง

สังคมมีลักษณะเดียวกันกับองค์กร เพราะมีการอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน มีเป้าหมายวัตถุประสงค์เดียวกัน มีการติดต่อสื่อสารกัน มีผู้นำผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดรูปแบบองค์กร ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงแสดงให้เห็นว่า สังคมมีลักษณะเดียวกันกับองค์กร การจัดการสังคม (Social management) สามารถนำหลักการจัดการองค์กร (Organization management) มาใช้เป็นแนวทางได้ ดังที่ Gareth Morgan ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์กรโดยอุปมาอุปมัย (Metaphor) ลักษณะธรรมชาติของกลุ่มองค์กร ประการหนึ่งว่า องค์กรเทียบเท่าวัฒนธรรม (Organizations as The Cultures) โดยให้เหตุผลว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่

มนุษย์สร้างขึ้นมา ได้แก่ ประวัติศาสตร์ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นบรรทัดฐานของสังคม หรือวัฒนธรรมเปรียบเสมือนวิถีชีวิตของคนทำงาน ที่มีปฏิสัมพันธ์และอยู่ในวงจรเดียวกัน (รงค์ บุญสวยขวัญ, มปป)

การจัดการสังคม (Social management) ภายใต้สภาพการณ์และสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมจนกลายเป็นสังคมยุคใหม่ที่เรียกว่า “สังคมยุค New Normal” ที่ผู้เขียนนำเสนอไว้ ในสองประเด็น คือ ประเด็นแรก การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (Covid - 19) ประเด็นที่สอง สังคมดิจิทัล (Digital society) ตามแนวทางที่ ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) กระทรวงสาธารณสุข คณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดนโยบายบริหารสถานการณ์ตามหลักการจัดการองค์กร (Organization management) โดยการบูรณาการความร่วมมือภายใต้หลักการมีส่วนร่วม แสดงให้เห็นถึงพลังสังคมบนพื้นฐานแห่งความสามัคคีในการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนมาตรการการดำเนินงานต่างๆ และการให้ความร่วมมือบนพื้นฐานของการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมในลักษณะอิงอาศัยกัน ระหว่างฝ่ายสนับสนุนที่ประกอบด้วยส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับฝ่ายปฏิบัติการคือสังคม ในลักษณะหุ้นส่วนแห่งการพัฒนา (Development partner) ก่อให้เกิดพลังผลักดันความเป็นไทยจากลักษณะวัฒนธรรมการอิงอาศัยกันและกันในอดีต สร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนมาตรการป้องกันระดับสังคม ชุมชน ครอบครัว ในรูปแบบของการพัฒนาระบบคัดกรอง การใช้แอปพลิเคชัน การสแกนคิวอาร์โค้ด สร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมในยุค New normal

สังคมแห่งการเรียนรู้

สังคมในศตวรรษที่ 21 ปัจจุบัน อยู่ในรูปแบบสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) บนพื้นฐานของสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (A lifelong learning society) เพราะองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้มีอยู่รอบตัวเรา สังคมจึงเป็นศูนย์รวมขององค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้จากวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ วิถีชีวิต ประชาชนชุมชนโดยมีการสังเคราะห์คุณลักษณะเด่นของสังคมแห่งองค์ความรู้ในการบริหารจัดการสังคมแห่งอนาคต ดังนี้

1. การไร้พรมแดน เนื่องจาก “ความรู้” เดินทางได้รวดเร็วและเร็วกว่า “เงินตรา”
2. การเลื่อนชนชั้นสูงขึ้น เปิดกว้างให้ทุกคนที่ได้รับการศึกษาภาคบังคับ
3. ศักยภาพที่เท่าเทียมกันระหว่างความล้มเหลวกับความสำเร็จทุกคนสามารถเข้าถึง “วิธีการผลิต”

ซึ่งหมายถึง การแสวงหาความรู้เพื่อทำงาน แต่ไม่เชื่อว่าทุกคนจะสำเร็จได้

องค์ความรู้จะกลายเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญและมีบทบาทสูงในการแข่งขัน (Prter F. Drucker, โดย กนลา สุขพานิช ชนทปราบ, 2546)

สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) ภายใต้สภาพการณ์และสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมจนกลายเป็นสังคมยุคใหม่ที่เรียกว่า “สังคมยุค New Normal” ที่ผู้เขียนนำเสนอไว้ ในสองประเด็น คือ ประเด็นแรก การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (Covid - 19) ประเด็นที่สอง สังคมดิจิทัล (Digital society) จะเห็นได้ว่า จากยุคสู่ยุคล้วนให้ความสำคัญกับการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งแห่งบ่อเกิดขององค์ความรู้ จากพัฒนาการกรอบนโยบายด้านการศึกษาจากอดีตที่ผ่านมา แต่ก็ยังไม่สามารถพัฒนาทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้ กระทั่งมีการชื่นชมผู้ที่สามารถประสบความสำเร็จได้โดยไม่ได้อิงอาศัยคุณวุฒิทางการศึกษาแต่ด้วยกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสิ่งที่สนใจ และการศึกษานอกชั้นเรียนที่เป็นกระแสในปัจจุบัน จึงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าการเรียนรู้มีอยู่รอบตัว ทุกที่ทุกเวลาสามารถสร้างกระบวนการในการเรียนรู้ได้ สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) เริ่มต้นจากบุคคลแล้วสามารถนำมาเผยแพร่และถ่ายทอดสู่บุคคลและสังคมได้

หรือสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative learning process) แบบบูรณาการความร่วมมือในลักษณะสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หล่อหลอมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในบุคคล สังคม องค์กร หน่วยงาน พัฒนาเป็นนวัตกรรม (Innovation) ผลผลิต (Out put) เพื่อลดการพึ่งพาและตอบสนองความต้องการของสังคม ตามหลักการจัดการความรู้ (Knowledge management) ขับเคลื่อนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (A lifelong learning society) เพื่อขยายโอกาสของการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง บนพื้นฐานของการปรับตัวต่อสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง นำมาใช้ประโยชน์หรือเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมในยุค New Normal

สังคมปฏิบัติการเรียนรู้

สังคมปฏิบัติการเรียนรู้ (Social learning practice) ผลของการพัฒนาจากนามธรรมสู่รูปธรรม ด้วยการนำองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้พัฒนาเป็นแนวคิด เทคนิค สู่กระบวนการปฏิบัติ สามารถสร้างเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งปัญญา โดยเชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆจากสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) การจัดการความรู้ (Knowledge management) โดยคำนึงต้นทุนของสังคมเป็นสำคัญ จากประสบการณ์ความล้มเหลวจากผลการพัฒนาในอดีตที่ละเลยต้นทุนทางสังคมจากความผิดพลาดของชุดข้อมูลที่ขาดความแม่นยำส่งผลให้การกำหนดนโยบายการพัฒนาล้มเหลวจากความเป็นสมัยใหม่ (Modernity) จนทำให้เกิดทางตัน สู่ความพออยู่พอกินบนพื้นฐานของความพอเพียง (Sufficiency economy) โดยกลับมาให้ความสำคัญกับต้นทุนของสังคมมากขึ้น ตามหลักการจัดการความรู้ (Knowledge management) 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย การค้นหาความรู้ (Knowledge identification) การสร้างและการแสวงหาความรู้ (Knowledge creation and Acquisition) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge organisation) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge codification and Refinement) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge sharing) และการเรียนรู้ (Learning) ในรูปแบบเครื่องมือในการจัดทำชุมชนปฏิบัติการด้านการเรียนรู้ประกอบด้วย แผนที่ชุมชน (Community map) แผนผังระบบความสัมพันธ์ (Social network) แผนผังทางสังคม (Social epidemiology) ประวัติบุคคลสำคัญ ผังโครงสร้างกลุ่มและองค์กรชุมชน ผังระบบสุขภาพชุมชน ปฏิทินชุมชน โดยสังคมปฏิบัติการเรียนรู้ (Social learning practice) ให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ในฐานะที่เป็นมิติทางวัฒนธรรมของสังคม ในรูปแบบของชุมชนแนวใหม่ที่สามารถปรับตัวได้ตลอดเวลาในลักษณะของชุมชนแบบจินตภาพ (Imaginary community) อันจะเป็นกลไกหลักในการเชื่อมโยงสังคมกับสภาพแวดล้อม (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2552)

สังคมปฏิบัติการเรียนรู้ (Social learning practice) ภายใต้สภาพการณ์และสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมจนกลายเป็นสังคมยุคใหม่ที่เรียกว่า “สังคมยุค New Normal” ที่ผู้เขียนนำเสนอไว้ในสองประเด็น คือ ประเด็นแรก การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (Covid - 19) ประเด็นที่สอง สังคมดิจิทัล (Digital society) เมื่อสังคมมีการเรียนรู้ ย่อมเกิดองค์ความรู้ขึ้น และความรู้ที่เกิดขึ้นจะส่งผลชัดเจนต้องเป็นความรู้ที่สามารถจับต้องได้ สัมผัสได้ แนวทางที่จะทำให้องค์ความรู้เป็นรูปธรรมชัดเจนจะต้องเกิดขึ้นจากการปฏิบัติ ทดลอง ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning process) โดยพิจารณาจากหลักการจัดการความรู้ (Knowledge management) 7 ขั้นตอน ผู้เขียนสังเคราะห์ ได้ดังนี้ การค้นหาความรู้ (Knowledge identification) จากความต้องการและต้นทุนพื้นฐานของสังคมโดยการมีส่วนร่วมของคนในสังคม จะสามารถสร้างและก่อให้เกิดแรงจูงใจในกระบวนการแสวงหาความรู้ (Knowledge creation and Acquisition) เพื่อนำองค์ความรู้มาสังเคราะห์และจัดการองค์ความรู้ให้เป็น

ระบบหมวดหมู่ (Knowledge organisation) เพื่อประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge codification and Refinement) ให้เป็นผลผลิตที่สามารถจะพัฒนาเป็นนวัตกรรมของสังคมนั้น ๆ ได้ ให้เกิดความเท่าเทียมและทั่วถึงกันในการเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) เพื่อการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสามารถนำไปต่อยอดให้เกิดองค์ความรู้หรือนวัตกรรมใหม่ๆ (Knowledge sharing) นำเข้าสู่ระบบการเรียนรู้ร่วมกัน (Learning) สู่สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของสังคมในการพัฒนาตนเอง อีกทั้งยังสามารถเป็นเครื่องมือในการจัดการชุมชนจากกลุ่มอำนาจต่าง ๆ สร้างเงื่อนไขและอำนาจต่อรองในทรัพยากรและองค์ความรู้ที่มีอยู่และเป็นของสังคม และสามารถเปลี่ยนแปลงระบบความคิดเพื่อความอยู่รอดของสังคมในยุค New Normal

สังคมแห่งคุณค่า

การจัดการสังคม (Social management) การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) รูปแบบสังคมปฏิบัติการเรียนรู้ (Social learning practice) ในการจัดการสังคมยุค New Normal นำไปสู่การสร้างคุณค่าให้กับสังคมในรูปแบบของสังคมแห่งคุณค่า (Value Society) จากผลของการสานพลังร่วม (Synergy) ระหว่างสังคมกับส่วนงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคม ในรูปแบบของการสร้างพันธมิตรร่วมกันและการเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา (Development partner) โดยมีเป้าหมายในการมอบผลตอบแทนสู่สังคมในรูปแบบ (Corporate Social Responsibility) บนพื้นฐานของการพัฒนาองค์กรสมัยใหม่ ในการสร้างประโยชน์ต่อสังคม แนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างคุณค่าร่วม (Creative shared value) พัฒนาจากการมอบผลตอบแทนสังคม (Corporate Social Responsibility) ซึ่งอยู่ในลักษณะการมอบผลตอบแทนสังคมทางเดียว (One direction) นั้นหมายถึง มีผู้ให้ คือ องค์กร หน่วยงาน และผู้รับ คือ สังคม แต่แนวความคิดการสร้างคุณค่าร่วม (Creative shared value) นั้น ระหว่างผู้ให้ คือ องค์กร หน่วยงาน กับผู้รับ คือ สังคม ร่วมกันในการกำหนดกิจกรรมร่วมที่มีคุณค่าทางสังคม สามารถตอบโจทย์ปัญหาความต้องการของสังคมได้เป็นอย่างดี (พรชัย ศรีประไพ, พร้อมบุญ พานิชภักดิ์, 2555)

สังคมแห่งคุณค่า (Value Society) ภายใต้สภาพการณ์และสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อสังคม จนกลายเป็นสังคมยุคใหม่ที่เรียกว่า “สังคมยุค New Normal” ที่ผู้เขียนนำเสนอไว้ ในสองประเด็น คือ ประเด็นแรก การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (Covid - 19) ประเด็นที่สอง สังคมดิจิทัล (Digital society) ด้วยการสร้างคุณค่าแก่สังคมร่วมกัน จากนโยบายสู่การปฏิบัติ สำหรับสังคมไทยที่มีวิวัฒนาการการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในลักษณะ “แบบพิมพ์เขียว” สู่กระบวนการมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ในรูปแบบการมีส่วนร่วม “แบบผูกขาด” ในการใช้อำนาจบริหารนโยบายจากองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้แก่สังคมภายใต้ข้อจำกัด คุณค่าที่เกิดขึ้นจากนโยบายจึงไร้ประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจึงไม่ตอบโจทย์ปัญหาและความต้องการของสังคม เพราะรูปแบบของการดำเนินงานไม่ใช่เรื่องของการยื่นมือช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องให้สังคมเข้าไปมีบทบาทต่อกระบวนการช่วยเหลืออื่นๆ ด้วย เพื่อสังคมจะได้ต่อยอดและสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่าจากต้นทุนที่มีอยู่ผนวกกับการช่วยเหลือตามนโยบายจากองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น ๆ ให้สามารถพัฒนาไปสู่ความเจริญก้าวหน้าเติบโตได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน โดยเฉพาะในรูปแบบสารสนเทศ (Information) ที่สังคมสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม และทั่วถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ถูกปิดกั้นโดยข้อจำกัดต่างๆ ตามยุทธศาสตร์การบริหารงานในรูปแบบรัฐบาลดิจิทัล (Digital government) ที่เป็นกระแสในปัจจุบัน เกี่ยวกับการเข้าถึงระบบสารสนเทศของประชาชนบางกลุ่ม สังคมแห่งคุณค่า (Value Society) คือภาพรวมแห่งผลประโยชน์ทั้งหมดที่จะเกิดขึ้นแก่สังคมในยุค New Normal

สังคมไร้ระเบียบ

ปัญหาหนึ่งในการจัดการสังคมยุค New Normal ในปัจจุบัน คือสภาพความไร้ระเบียบของสังคม ผลจากการใช้สิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอันเป็นกรอบกฎเกณฑ์ที่ศักดิ์สิทธิ์สำคัญในการอยู่ร่วมกัน ตามเจตคติและความคิดเห็นภายใต้กระบวนการทัศน์และมุมมองที่มีความแตกต่างกัน บนพื้นฐานของความสลับซับซ้อนที่ทับถมกันมานานแสนนานจากอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งเป็นรูปแบบความคิดแบบกระบวนการ (Systematic thinking) ที่ Peter Henningsen ได้แบ่งออกเป็นสองระดับ คือ ระดับโครงสร้าง กับระดับกระบวนการ อธิบายถึงควมไร้เสถียรภาพของสภาพเค้าโครง (State of order) ซึ่งมีปัจจัยสำคัญสองประการคือ

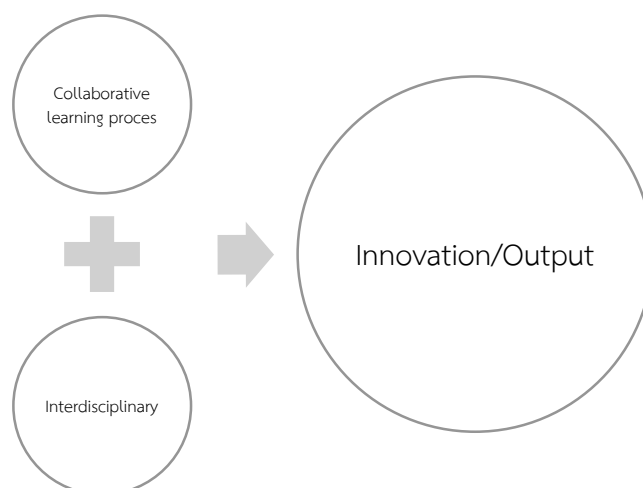
1. พลวัตของตัวระบบนั่นเองแปรเปลี่ยนไป สาเหตุอาจเกิดจากการนำกระบวนการใหม่เข้ามาในระบบ หรือกระบวนการที่มีอยู่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางคุณสมบัติ
2. เงื่อนไขขอบเขต (Boundary condition) ของระบบมีการเปลี่ยนแปลง สาเหตุอาจเกิดจาก สภาพเค้าโครงของระบบใหญ่เกิดการเปลี่ยนแปลง

ด้วยเหตุที่ระบบเปิดทั้งหลายมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันหลากหลายวิธี และอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์, 2553)

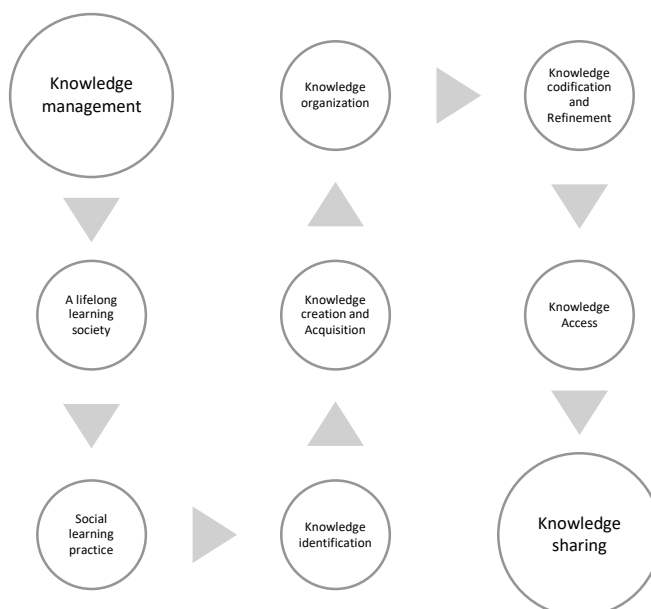
สังคมไร้ระเบียบ (Lawless society) ภายใต้สภาพการณ์และสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อสังคม จนกลายเป็นสังคมยุคใหม่ที่เรียกว่า “สังคมยุค New Normal” ที่ผู้เขียนนำเสนอไว้ ในสองประเด็น คือ ประเด็นแรก การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (Covid - 19) ประเด็นที่สอง สังคมดิจิทัล (Digital society) จัดเป็นปัญหาสำคัญในการจัดการสังคมในยุค New Normal ปัจจุบัน จากสภาพการณ์ในการใช้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (Covid - 19) การใช้ระบบการบริหารงานภาครัฐในรูปแบบรัฐบาลดิจิทัล (Digital government) สภาพแวดล้อมทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจระหว่างประเทศ ในการเปลี่ยนอำนาจทางการบริหารของสหรัฐอเมริกา และการยึดอำนาจรัฐบาลของพม่า ผนวกกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจในประเทศไทย จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่จะก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการสังคม ก่อตัวให้สังคมไร้ระเบียบ (Lawless society) สร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของปัญหาที่มีถาโถมมากมายในสังคมปัจจุบัน

สรุป

บทความนี้ได้ข้อค้นพบในการจัดการสังคมในยุค New Normal คือ รูปแบบแห่งการพัฒนาสังคมให้เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง จากนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากการจัดการสังคม (Social management) โดยให้ความสำคัญกับหลักการมีส่วนร่วม บนพื้นฐานแห่งความสามัคคีในการขับเคลื่อนมาตรการต่างๆร่วมกัน ในลักษณะอิงอาศัยกันระหว่างฝ่ายสนับสนุนที่ประกอบด้วยส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับฝ่ายปฏิบัติการคือสังคม ในลักษณะหุ้นส่วนแห่งการพัฒนา (Development partner) ด้วยรูปแบบสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) จากคนสู่คน สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative learning process) แบบบูรณาการในลักษณะสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หล่อหลอมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในบุคคล สังคม องค์กร หน่วยงาน พัฒนาเป็นนวัตกรรม (Innovation) หรือผลผลิต (Output) เพื่อลดภาวะการพึ่งพา และตอบสนองความต้องการของสังคม

การจัดการความรู้ (Knowledge management) เพื่อขับเคลื่อนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (A lifelong learning society) พัฒนารูปแบบสังคมปฏิบัติการเรียนรู้ (Social learning practice) ผลจากการค้นหาความรู้ (Knowledge identification) จากความต้องการและต้นทุนพื้นฐานของสังคม สร้างกระบวนการแสวงหาความรู้ (Knowledge creation and Acquisition) เพื่อนำองค์ความรู้มาสังเคราะห์และจัดการองค์ความรู้ให้เป็นระบบหมวดหมู่ (Knowledge organization) เพื่อประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge codification and Refinement) ให้เป็นผลผลิตที่สามารถจะพัฒนาเป็นนวัตกรรมของสังคมนั้น ๆ ให้เกิดความเท่าเทียมในการเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) แบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสามารถนำไปต่อยอดให้เกิดองค์ความรู้หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ (Knowledge sharing) สู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ในรูปแบบสังคมแห่งคุณค่า (Value Society)

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์. (2553). *ทฤษฎีไร้ระเบียบกับทางแพร่งของสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อุดมปัญญา.
- พรชัย ศรีประไพ. พร้อมบุญ พานิชภักดิ์. (2555). *ว่าด้วยเรื่อง CSR*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิรักไทย.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2552). *ชุมชนปฏิบัติการด้านการเรียนรู้ แนวคิด เทคนิค และกระบวนการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2563). *เบื้องหลังการบัญญัติศัพท์คำว่า New normal*. สืบค้น 31 มกราคม 2564 จาก <https://royalsociety.go.th>
- รงค์ บุญสวยขวัญ. (มปป). *การจัดการทางสังคม : สังเคราะห์แนวคิดเพื่อการอธิบายการจัดการกลุ่มองค์กรประชาชนในสังคมชนบทไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*.
- Bill Gross. (2563). *New Normal คืออะไร? วิถีชีวิตใหม่ในสังคมเปลี่ยนแปลงไปแค่ไหน !!*. สืบค้น 31 มกราคม 2564, จาก <https://www.egat.co.th>
- Prter F. Drucker. โดย กนลา สุขพานิช ชันทปราบ. (2546). *การบริหารการจัดการสังคมแห่งอนาคต*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ.อาร์.บีซิเนส เพรช จำกัด.

